

Dato: 14.02.2024
Sagsnr.: 2021-28850
Dok. nr.: 2021-28850-956400
Telefon: 9982 8299
Initialer: JCS

Vejledning om tolkning af dyrkningsdeklarationer. Gældende fra den 14-02-2024

Til ejere og forpagtere af jordarealer med en dyrknings- deklaration for grundvandsbeskyttelse fra Foreningen Grundvandssamarbejde Aalborg.

Indledning

Denne vejledning er til dig, der ejer eller forpagter arealer med en dyrkningsdeklaration fra Foreningen Grundvandssamarbejde Aalborg (herfra kaldet "Grundvandssamarbejdet"). Det er forsøgt forklaret, hvordan Grundvandssamarbejdet tolker teksten i de forskellige deklarationer.

Vejledningen er i høj grad baseret på de spørgsmål, der er kommet fra lodsejere med tinglyste deklarationer, og vil derfor løbende blive udbygget.

Den nyeste version af denne vejledning findes på Grundvandssamarbejdets hjemmeside [Grundvandssamarbejde \(grundvandssamarbejde aalborg.dk\)](http://grundvandssamarbejde.aalborg.dk).

Der findes mere end 30 forskellige dyrkningsdeklarationer. Det er derfor ikke sikkert, at de emner, der er nævnt i denne vejledning, er at finde i din deklaration. Husk derfor at:

Det er altid den tinglyste deklaration, der er gældende.

Denne tekst er kun en vejledning.
Kommer du i tvivl, så kontakt Grundvandssamarbejdet.

Grundvandssamarbejdet kontaktes ved at ringe eller skrive til Foreningen Grundvandssamarbejde Aalborg, Aalborg Forsyning, Norbis Park 100, 9310 Vodskov, telefon nummer 9982 8299 eller mailadresse grundvandssamarbejde@aalborg.dk.

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	1
1 Afgræsning	3
2 Bar/sort jord.....	3
3 Bekæmpelsesmidler og sprøjtemateriel.....	3
4 Bjørneklo.....	4
5 Brak.....	4
6 Græsningsenheder (GE) / Dyreenheder (DE)	4
7 Stoffer udefra og forurenende materialer	5
8 Græsningstryk.....	6
9 Gødningsregnskab.....	6
10 Gødningstildeling samt kalk og mikromineraler	6
11 Havearealer	7
12 Kløver.....	7
13 Læhegn.....	7
14 Møddinger	7
15 Muldvarpe.....	7
16 Nødsituationer – ekstraordinære hændelser	8
17 Omlægning af græsarealer m.v.	8
18 Opmåling af marker	9
19 Overdrev, brak og vedvarende græs	9
20 Oversvømmede arealer	9
21 Skov.....	9
22 Søer	9
23 Virksomhed/aktivitet, der kan give anledning til grundvandsforurening.....	9

1 Afgræsning

Hvis flere marker med forskellige deklamationer lægges sammen, er det den deklamation, der tillader færrest dyr pr. ha, der er gældende. Dette gælder også, hvis en af de sammenlagte marker slet ikke har en deklamation.

2 Bar/sort jord

2.1 Definition

"Bar/sort" jord er arealer uden plantevækst, det vil sige arealer, der er ødelagt af græssende dyr, pløjning, fræsning, harvning, oversvømmelse m.v.

2.2 Maksimal andel af bar jord

På den enkelte mark skal andelen af bar jord holdes på et absolut minimum, hvilket Grundvandssamarbejdet tolker til 1,5 %, medmindre andet er anført i dyrkningsdeklamationen. Hvor reetablering af sort jord vil have en blivende effekt, skal sort jord hurtigst muligt forsøges reetableret.

2.3 Græsmarker og reetablering på arealer, der oversvømmes

Skader på græssværen skal begrænses mest muligt. Der hvor reetablering af græssværen/sort jord vil have en blivende effekt, skal sort jord hurtigst muligt hegnes fra og reetableres med græs. Dette gælder også selv om de ovennævnte 1,5 % ikke er overskredet.

Hvis der søges herom, vil Grundvandssamarbejdet med baggrund i en konkret vurdering kunne give dispensation fra kravet vedrørende andelen af bar jord på følgende arealer:

- Arealer med siv, kogleaks, dunhammer, tagrør, marehalm, hjælme o.l.
- Arealer, hvor normalt plantedække ikke kan opretholdes, f.eks. på grund af oversvømmelse store dele af året.

3 Bekæmpelsesmidler og sprøjtemateriel

3.1 Definition

Bekæmpelsesmidler er i denne vejledning sprøjtemidler, plantebeskyttelsesmidler, pesticider, biocidmidler, herbicider og lignende. Det er produkter, der bruges til at bekæmpe ukrudt, insekter, skadedyr og svampesygdomme eller til vækstregulering. Det er også f.eks. desinfektionsmidler, konserveringsmidler og beskyttelsesmidler.

Bekæmpelsesmidler skal godkendes af Miljøstyrelsen, før de må markedsføres eller sælges i Danmark, men betegnelsen bekæmpelsesmidler omfatter i forbindelse med dyrkningsdeklamationer alle midler, der bruges til at bekæmpe ukrudt, insekter og svampesygdomme m.v. Det vil sige, at det også omfatter "naturlige" eller ikke godkendte midler som f.eks. rapsolie, salt, hvidløgsvand, eddikesyre eller salmiakspiritus.

3.2 Acceptable bekæmpelsesmidler

Der må ikke anvendes nogen former for kemiske og biologiske bekæmpelsesmidler, medmindre det fremgår af dyrkningsdeklarationen.

Med hensyn til brug af bekæmpelsesmidler på havearealer henvises til afsnittet "Havearealer". Se punkt 11

3.3 Sprøjtemateriel

Sprøjtemateriel omfatter alt materiel til udsprøjtning, forstøvning eller fordeling af bekæmpelsesmidler¹ – typisk traktorsprøjter, rygsprøjter, tågesprøjter, pulverspredere m.v. En tryksprøjte med et rumindhold på op til 5 liter, der anvendes til andet end bekæmpelsesmidler, accepteres dog af Grundvandssamarbejdet.

3.4 Hvad sker der, hvis andre stiller sprøjtemateriel på mine marker?

Der må ikke være sprøjtemateriel på de arealer, der er omfattet. Deklarationen kan imidlertid omfatte arealer, der er offentligt tilgængelige, og hvor udenforstående, som ikke har kendskab til deklarationen, af en eller anden årsag kan henstille sprøjtemateriel.

Grundvandsamarbejdet vil ikke opkræve bod, hvis andre midlertidigt og uden ejerens viden henstiller sprøjtemateriel på markveje eller lignende. I sådanne sager er det imidlertid ejerens ansvar at foranstalte, at materiellet flyttes straks. Grundvandsamarbejdet accepterer ikke, at der henstår materiel ud over 24 timer.

3.5 Spild/uheld

Ved spild eller uheld, skal der omgående tages hånd om forureningen ved kontakt til Beredskabscenter Aalborg på telefonnummer 7011 5511.

4 Bjørneklo

Ejer skal være opmærksomme på, at forbuddet mod brug af bekæmpelsesmidler også gælder i forhold til problematiske arter som bjørneklo, brandbæger, flyvehavre o. lign. Disse arter skal bekæmpes manuelt eller ved afgræsning.

Se Grundvandsamarbejdets pjecer og faktaark om bekæmpelse af Bjørneklo på [Bekæmpelse af kæmpe bjørneklo \(grundvandssamarbejdeaalborg.dk\)](http://Bekampelse%20af%20kæmpe%20bjørneklo%20(grundvandssamarbejdeaalborg.dk)), se evt. også Aalborg Kommunes hjemmeside, om indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

5 Brak

Se "Overdrev, brak og vedvarende græs" punkt 19.

6 Græsningsenheder (GE) / Dyreenheder (DE)

6.1 Definition

1 græsningsenhed (GE) / dyreenhed (DE) er defineret som det antal dyr, der på 365 dage udskiller 100 kg kvælstof via gødning og urin.

Alle almindelige husdyr, der normalt benyttes til afgræsning, har en bestemt GE-værdi, der er fastlagt i lovgivningen.

Tidligere anvendtes begrebet "Dyreenheder" (DE), og dette står derfor skrevet i Grundvandssamarbejdets dyrkningsdeklarationer fra tidligere. I den gældende lovgivning erstatter begrebet græsningsenheder (GE) begrebet dyreenheder (DE). GE-værdierne er angivet med en ekstra decimal i forhold til DE, og derudover er der ingen ændring af værdierne. Derfor sidestilles de to begreber "græsningsenheder" og "dyreenheder" i forbindelse med Grundvandssamarbejdets deklarerationer.

Her er angivet nogle få eksempler på GE/DE:

Nr.	Husdyrart		Hvor mange GE udgør 1 dyr/år?	Hvor mange dyr til 1 GE/år?
1	1 ammeko der vejer over 600 kg		0,72	1,39
2	Hest mellem 300 og 500 kg		0,35	2,87
3	Hest under 300 kg		0,21	4,74
4	Får, 1 moderdyr med afkom		0,15	6,85
5	Mohairged, 1 moderdyr med afkom		0,16	6,37

Alle øvrige husdyrs værdier kan findes i den gældende bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning (aktuelt:- "Bekendtgørelse nr. 762 af 29/07/2019 om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2019/2020").

6.2 Dyreenheder i dyrkningsdeklarationen

I dyrkningsdeklarationerne benyttes udtrykket "Dyreenheder" (DE) til at forklare, hvor mange dyr der må afgræsse et aktuelt areal i en bestemt periode.

I Dyrkningsdeklarations sammenhæng angives græsningstrykket i DE der må afgræsse et aktuelt areal, på den måde, at antal DE/ha er anført. Samtidig angives der, hvor lang tid disse dyr må græsse på arealet. Når der f.eks. må græsse 0,7 DE på 1 ha fra og med 1. maj til og med 30. september (153 dage), er det tilladte antal DE på en 4,9 ha mark: $0,7 \text{ DE/ha} \times 4,9 \text{ ha} = 3,43 \text{ DE}$, men kun i den nævnte tidsperiode - resten af året må dyrene sættes på stald eller græsse på andre, ikke deklarerede arealer!

Der må altså på det aktuelle areal - i den angivne periode - f.eks. gå 10 heste, der vejer mellem 300 og 500 kg: $0,34 \text{ DE/hest} \times 10 \text{ heste} = 3,4 \text{ DE}$, som rammer meget tæt på de tilladte 3,43 DE.

Eller antal moderfår med lam: $3,43 \text{ DE} / 0,14 \text{ DE får m. lam} = 24,5$ altså 24 moderfår med lam.

I den forbindelse skal du altid være meget opmærksom på, hvad der står i **din** deklareration.

Hvis der står:

- Et antal DE som **gennemsnit** for de arealer, der er omfattet af dyrkningsdeklarationen - så kan du frahegne noget af arealet og slå hø eller ensilage der, mens dyrene græsser på den resterende del af området. Til gengæld står der sandsynligvis, at du skal føre logbog (dagbog) over hvilke dyr, der græsser hvor og hvor længe.
- Græsningstrykket må **maksimalt** være et antal DE, så betyder det, at hvis du hegner noget fra til høslæt, skal antallet af dyr reduceres tilsvarende!

7 Stoffer udefra og forurenende materialer

Der må ikke tilføjes materialer udefra. Det betyder, at der f.eks. i forbindelse med terrænregulering og ved etablering af veje og p-arealer ikke må anvendes jord, muld, sand, grus, slagger, flyveaske, samt knust byggemateriale herunder asfalt og knust beton.

Ved anvendelse af industrielle produkter vil der altid være en risiko for udvaskning af uønskede stoffer. Med baggrund i de indgribende restriktioner i arealanvendelsen på ekspropriations lignende vilkår kan det ikke accepteres, at der introduceres nye alvorlige risici for grundvandet.

8 Græsningstryk

I deklARATIONER, hvor græsningstrykket er fastsat til X dyreenheder (DE)/ha (eller GE/ha), eller hvor græsningstrykket ikke må overstige Y DE/ha (eller GE/ha) som gennemsnit, gælder kravet til græsningstrykket, som et gennemsnit for samtlige arealer, der er omfattet af deklARATIONEN, eller hegnet sammen med og som ejeren/forpagteren råder over.

I deklARATIONER, hvor der stilles krav til det maksimale græsningstryk, må græsningstrykket på det enkelte areal ikke på noget tidspunkt overstige det fastsatte krav.

8.1 Græsningstryk Tidligere afsnit 17.4 og 17.5.

I deklARATIONER, hvor græsningstrykket er fastsat til X dyreenheder (DE)/ha, eller hvor græsningstrykket ikke må overstige Y DE/ha som gennemsnit, gælder kravet til græsningstrykket, som et gennemsnit for samtlige arealer, der er omfattet af deklARATIONEN, og som ejeren/forpagteren råder over.

I deklARATIONER, hvor der stilles krav til det maksimale græsningstryk, må græsningstrykket på det enkelte areal ikke på noget tidspunkt overstige det fastsatte krav.

8.2 Græsningstryk om natten

Græsningstrykket må ikke overstige de angivne DE/ha på det areal, der er til rådighed for dyrene.

9 Gødningsregnskab

Er det et krav, at der årligt udarbejdes et gødningsregnskab?

I forhold til grundvandsbeskyttelsen, er det kun nødvendigt, hvis det står i aftalen eller deklARATIONEN og ejeren i øvrigt opfylder krav til gødningsregistret.

10 Gødningstildeling samt kalk og mikromineraler

Ved gødningstilførsel forstår man normalt N-, P- og K-gødning (nitrogen/kvælstof), phosphor (fosfor) og kali (kalium), men også jordbrugskalk og mikromineraler er aktuelle. På nuværende tidspunkt er følgende tildelinger afklaret:

10.1 Fosfor (phosphor)

Er ikke tilladt.

10.2 Kali (kalium)

Er ikke tilladt.

10.3 Jordbrugskalk

Der er mulighed for at søge dispensation. Det kræver en ansøgning med angivelse af kalktype og kalkmængde pr. hektar. Der kan desuden stilles krav om jordbundsanalyse/reaktionstal fra det aktuelle areal.

10.4 Magnesiumtildeling

Der er mulighed for at søge dispensation. Det kræver en ansøgning med angivelse af magnesiumtype og mængde pr. hektar. Der kan desuden stilles krav om jordbundsanalyse med det aktuelle areals magnesiumtal.

10.5 Mikromineraler

Hvis du har ønsker om tildeling af andre mineraler – end de ovennævnte – vil Grundvandsamarbejdet se på muligheden, hvis du fremsender en dispensationsansøgning.

11 Havearealer

11.1 Kan jeg grave og gøde min have som normalt?

Det fremgår af den enkelte deklaration, om der på bygningslodden må etableres og dyrkes have. Kan der det i henhold til deklarationen, betyder det, at der kan graves, omlægges og gødes i henhold til lovgivningens almindelige regler. HUSK at der under ingen omstændigheder må anvendes bekæmpelsesmidler.

For arealer, der er pålagt en deklaration uden mulighed for etablering og dyrkning af have, kan der søges dispensation hertil (se også punkt 10).

11.2 Sneglebekæmpelse på havearealer

Det er acceptabelt at anvende Ferramol/jernphosphat til bekæmpelse af tilstedeværende snegle (på havearealer til en ejendom).

12 Kløver

Se "Omlægning af græsarealer" 17.2

13 Læhegn

Der står mange læhegn omkring og/eller i de matrikler med dyrkningsdeklarationer. Hvis disse læhegn ønskes fjernet eller nyplantet, så kontakt Grundvandsamarbejde Aalborg, inden I går i gang. Det kræver ofte en dispensation, hvis projektet skal gennemføres.

14 Møddinger

Møddinger reguleres ikke af deklarationen. Det er således de generelle regler, der gælder. Det må forventes, at Aalborg Kommune ved landbrugstilsyn vil have særlig fokus på, at møddingerne overholder gældende lovkrav. Det skal samtidig bemærkes, at restriktionerne i deklarationen vedrørende udbringning af husdyrgødning på dyrknings-arealer, skal overholdes. Det vil sige, at ved en tinglyst 25 mg-deklaration skal husdyrgødning fra stalde køres væk.

15 Muldvarpe

Muldvarpe må ikke bekæmpes kemisk.

16 Nødsituationer – ekstraordinære hændelser

Hvis der opstår nødsituationer eller ekstraordinære hændelser, så kontakt Grundvandssamarbejdet for at finde den bedste løsning på problemet - det vil sige, så grundvandet beskyttes bedst muligt.

17 Omlægning af græsarealer m.v.

17.1 Græsudlæg – Såning af græs

Såning af græs er en handling, hvis succes er afhængig af mange faktorer. Disse faktorer er såbedstilberedningen, årstiden, sortsvalget, jordtypen, mængden af nedbør, så-teknik, renbestand, dæksædsvalg osv.

På grund af de mange muligheder, anbefaler vi, at I kontakter en lokal planteavlskonsulent, og får vedkommende til at foreslå en landbrugsfaglig korrekt fremgangsmåde. Der må blot ikke indgå kvælstoffikserende planter, sprøjtemidler og gødning i planen.

Vi anerkender således alle former for dæksæd af korn, hvis det udsås i den mængde, som tilgodeser græsudlægget mest muligt.

17.2 Omlægning af græsarealer

Det fremgår af den enkelte deklaration, om og hvornår arealerne må omlægges. Som udgangspunkt accepteres det, at arealerne omlægges ved deklarationens ikrafttræden.

Der er i visse deklarationer skrevet, at der ekstraordinært må omlægges, dog højst hvert 5. år. Ordet "ekstraordinært" er i efterfølgende deklarationer slettet, da det vurderes at være acceptabelt at omlægge hvert 5. år.

Nogle ejere ønsker at omlægge mindre arealer ad gangen, f.eks. 20-50 %, så udnyttelsen af jorden bedre kan samordnes med det græsningstryk, der er til rådighed eller høstning af den mængde hør/wrap/ensilage, der er brug for.

Hvis du har brug for en sådan dispensation, så kontakt Grundvandssamarbejdet og få klarlagt mulighederne.

17.3 Selvsået kløver

Det fremgår af 25 mg-deklarationen, at der ikke må etableres kløver eller andre kvælstoffikserende planter.

Selvom der benyttes en græsblanding uden kløver, kan det ikke helt garanteres, at der ikke er enkelte kløverfrø med i blandingen. Dette skyldes forurening i forbindelse med opblandingsprocessen hos frøproducenten.

Selvsået kløver forekommer i næsten alle græsmarker. Kløverfrøene er meget små og derfor spredes disse let. Spredningen kan forekomme enten ved fugle eller andre græssende dyr, yderligere kan landbrugsmaskiner bidrage til spredning af kløverfrø.

Der er ikke udviklet nogen egentlige retningslinjer for kontrol af kløverandelen eller for afgørelse af, om kløver er udsået med forurenede udsæd eller selvsået. I forbindelse med udarbejdelsen af dette notat, blev der taget kontakt til Plantedirektoratet, der udfører arealkontrol. Plantedirektoratets kontrollører angiver kløverandelen i form af skøn. En landbrugskonsulent eller anden landbrugskyndig konsulent vil være i stand til at afgøre ved skøn, om der er tale om selvsået/forurenede udsædsmateriale eller egentlig etablering af kløver.

17.4 Ensilage og hø

Det viser sig, at oplagring af hø, ensilage eller indpakkede (wrap) baller på de dyrkningsdeklarerede arealer altid giver sort/bar jord. Ensilage og indpakkede (wrap) baller indebærer desuden, hvis ikke tørstof % er over 30%, stor risiko for ud- og nedsivning af ensilagesaft, der kan have et stort indhold af kvælstof/nitrat. Denne praksis kan derfor normalt ikke accepteres og den høstede afgrøde, der samles i bunker eller baller, skal derfor fjernes fra arealet senest 30 dage efter slåning.

18 Opmåling af marker

Det er ejeren, der er ansvarlig for den korrekte opmåling i forbindelse med beregning af græsningstrykket. Grundvandsamarbejdet kan som påtaleberettiget efterprøve opmålingen af arealer, jf. deklARATIONEN.

19 Overdrev, brak og vedvarende græs

Vedvarende græs er et areal der ikke har været pløjet og isået ny afgrøde i mere end 5 år, men som henligger i naturgræsser og bliver brugt til afgræsning.

Et overdrev er et vedvarende græsareal der ikke har været pløjet, men benyttet til afgræsning uden at der er tilført kunstgødning. Arealet er ofte udpeget §3, som betyder at det ikke må ændres på drift formen, da der ofte er naturværdier som ønskes bevaret.

Brakareal er typisk et græsareal som ikke benyttes i produktionen til afgræsning o.l., men hvor plantemateriale bliver afslået og efterladt på marken en gang om året eller mindre, men hvor afpudsningen sikrer at arealet ikke gror til i buske og træer.

20 Oversvømmede arealer

Se "Bar/sort jord", se punkt 2.

21 Skov

Der kan søges dispensation til iplantning af nåletræer. Ved ansøgninger om dispensation skal der vedlægges en beplantningsplan.

Der accepteres ikke etablering af energiafgrøder, juletræer og pyntegrønt.

22 Søer

Ved etablering, oprensning og evt. forstørrelse af eksisterende sø, kontakt da Grundvandssamarbejdet, da det ofte kræver en dispensation, hvis projektet skal gennemføres.

23 Virksomhed/aktivitet, der kan give anledning til grundvandsforurening

Virksomhed/aktiviteter, der kan give risiko for grundvandsforurening, omfatter eksempelvis håndtering af stoffer eller materiel, der enten i en drifts- eller en ulykkesituation kan sive ned og forurene grundvandet. Der lægges vægt på, om virksomheden/aktiviteten indebærer, at der håndteres potentielt forurenende stoffer på arealerne.

En maskinstation med brændstoftanke samt oplag og anvendelse af knust byggeaffald herunder asfalt er eksempler på virksomhed/aktiviteter, der vurderes at kunne give anledning til grundvandsforurening.

Kontorer og servicevirksomheder er typisk ikke forurenende, ligesom oplag af campingvogne heller ikke vurderes at være en potentiel risiko for forurening af grundvandet.